

Autori: Darko Breitenfeld, Darko Kristović, Mislav Pap, Ankica Akrap, Ivana Rešetar, Petra Plivelić, Ana Kelečić, Dora Cecelja - Hrvatsko glazbeno liječničko društvo

SKLADATELJI KOJI SU UMRLI MLADI

Uvod:

Kada se prvi put susretnemo s majstorima klasične glazbe, zadivljeni smo njihovom idealiziranom slikom koja nam se predaje putem različitih slika, kipova i reljefa. U povijesti je bilo mnogo značajnih ljudi koji su umrli preranom smrću. Nije ništa drugačije ni u području klasične glazbe. Stoga se postavlja pitanje koliko bi današnja glazba bila različita da su skladatelji koji su prerano umrli poživili duže. U svjetskoj patografskoj literaturi govori se o rano umrlim skladateljima, tj. o onima koji su umrli prije 40.-te godine života. Obično je uzrok bio iscrpljujući i buran stil života glazbenika koji su k tome i dosta putovali. Čest uzrok su bile i infektivne bolesti (tuberkuloza, kuga), a bilo je i slučajeva nasilne smrti. Iz naših podataka od preko 1 000 patografija skladatelja naišli smo na 200-tinjak onih koji su umrli mladi, do 40.-te godine života. Izdajamo desetak najznačajnijih ili najzanimljivijih životopisa, navodeći napose niz rano umrlih hrvatskih skladatelja (1 – 5).

Patografski nalazi:

HENRY PURCELL (1659. – 1695.)

Jedan od najvećih baroknih i engleskih skladatelja. Djelovao je kao skladatelj i dirigent dvorskog orkestra. Većinu svog života proveo je kao skladatelj Kraljevske kapele a kasnije kao orguljaš i pjevač

Westminsterske opatije. Opera Didona i Eneja, skladana oko 1689. predstavlja njegovo remek-djelo i priskrbila mu je titulu jednog od najvećih engleskih skladatelja.

Bio je krhka zdravlja i relativno burna života, sklon pobolijevanju, vrućicama s kašljem. Smatra se da je nakon jedne prehlade umro od tuberkuloze u 35. ili 36. godini života na vrhuncu karijere. Pokopan je blizu orgulja u Westminsterskoj opatiji. Skladba koju je ranije skladao za pokop kraljice Marije izvedena je i na njegovom pokopu. Na njegovom epitafu piše: „Ovdje leži g. Henry Purcell, koji je napustio ovaj život i otišao u mjesto blaženstva gdje samo njegova harmonija može doprijeti.“

Neposredno prije smrti skladao je veličanstveni „Te Deum“, najpoznatije djelo engleske sakralne glazbe.

GIOVANNI BATTISTA PERGOLESİ (1710. – 1736.)

Talijanski skladatelj, violinist i orguljaš. Poznat je po svojim operama; jedan je od glavnih predstavnika „napuljske škole“. Smatra se jednim od najvećih talijanskih skladatelja 18. stoljeća. Skladao je komične opere i sakralnu glazbu. Njegova najpoznatija djela su Stabat Mater i komična opera Služavka gospodarica. Njezina izvedba 1752. u Parizu izazvala je dugotrajni sukob između pristaša talijanske opere, tzv. buffonista i antibuffonista i utjecala na razvoj francuske opere comique.

Pobolijevao je od svojih ranih godina. Sklon je bio nesređenom i burnom životu što ga je koštalo obolijevanjem od tuberkuloze. Tuberkuloza je u to vrijeme bila glavni uzrok smrti u populaciji mlađih odraslih. Morao se skloniti u franjevački samostan u Pozzuoliju (pokraj Napulja) da bi u njemu umro s 26 godina, skoro deset godina prije Purcella, Mozarta i Lisinskog.

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756. – 1791.)

Austrijski skladatelj, jedan od najgenijalnijih skladatelja u povijesti glazbe. Mozart je bio čudo od djeteta, dječak koji je prije poznao note nego slova i koji je već s tri godine počeo skladati jednostavne pjesmice, a s pet održavati koncerte. Skladao je više od 600 skladbi koje i dandanas inspiriraju skladatelje. Među poznatim djelima su: Simfonija br. 35 „Haffner“, opera „Cosi fan tutte“ i veličanstveni Requiem.

Od najranijeg djetinjstva bolovao je od čestih upala grla i krajnika, s pojavom reumatske groznice kao komplikacijom. Te upale ponavljale su se desetak puta. Zadnje dvije godine Mozart je živio posebno burno, skladajući mnogo, te mu se stanje pogoršalo zadnja dva mjeseca života. U rujnu 1791. godine tijekom boravka u Pragu, Mozart obolijeva od stanovite „groznice“. Najpoznatiji ugledni liječnici pozvani da mu pomognu utvrdili su lošu prognozu i usprkos liječenju koje je uključivalo uglavnom „puštanje krvi“ i tijekom kojega piše Requiem, umire 5. prosinca 1791. godine u svojem bečkom domu, u dobi od 35 godina u teškom bunilu, vrućici, nepokretan i uz oroke i vrlo teške bolove u zglobovima. K tome u potpunom siromaštvu zbog čega nije mogao platiti za ukop, te je pokopan u zajedničku grobnicu. Neki istraživači govore o bubrežnom zatajenju kao uzroku smrti. Pouzdano se zna da ga nije ubio njegov kolega i rival skladatelj An-

tonio Salieri kako je prikazano u filmu *Amadeus*.

CARL MARIA VON WEBER (1786. – 1826.)

Njemački skladatelj, dirigent, klavirski virtuoz, orkestrator, glazbeni kritičar i direktor opere. Izdanak glazbene obitelji, zarana je dobio poduku od oca i (polu)braće (koji su ga željeli obrazovati kao čudo od djeteta po uzoru na W. A. Mozarta), a potom i M. Haydna i J. N. Kalchera. Najpoznatija mu je opera *Strijelac* koja je prikazana 8. lipnja 1821. u Berlinu.

Bio je poput prije spomenutih skladatelja osjetljiva zdravlja. Od ranih zrelih godina bio je plućni bolesnik s tipičnim znakovima tuberkuloze i općeg lošeg stanja. Sam si je zagorčio sudbinu napornim putovanjem u London da tamo prai-zvede svoju operu *Oberon*, gdje je u lošoj klimi i umro.

FRANZ SCHUBERT (1797. – 1828.)

Austrijski skladatelj, jedan od najvećih romantičarskih skladatelja. U kratkom stvaralačkom razdoblju od 18 godina stvorio je bogat opus koji se odlikuje romantičnim sadržajem i izrazom. Skladao je oko 630 solopjesama na stihove Goethea, Schillera i mnogih drugih pjesnika. Poznatija su mu djela: *Serenada*, *Ave Maria* i *Simfonija u C-duru*.

Potječe iz siromašne učiteljske obitelji, rano se osamostalio i bio vezan za veselo momačko društvo i uživanje u piću. Veći dio života Schubert je proveo u Beču u materijalno skromnim prilikama, a izdržavao se kao učitelj glazbe. Bio je povučen mladić, koji se na takve načine otvarao u društvu. Rano se zarazio sifilisom te se zbog toga morao i bolnički liječiti. Patio je i od vrtoglavica, glavobolja i teških osipa. U naglom dvotjednom smrtonosnom pogoršanju umro je od tifoidne groznice. Iznosene su i druge teorije,

od kojih je jedna da je bio u terciarnoj fazi sifilisa. Kasno u ljeto 1828. posjetio je dvorskog liječnika Ernesta Rinna, koji je potvrdio njegove sumnje da je neizlječivo bolestan te da će vjerojatno ubrzo umrijeti. Neki od simptoma koje je imao upućuju na trovanje živom, koja se u to vrijeme koristila kao lijek za sifilis. U njegovim godinama odlaska (31) Mozart još nije skladao svoje najpoznatije opere i simfonije.

VINZENZO BELLINI (1801. – 1835.)

Balijanski operni skladatelj, jedan od najpoznatijih skladatelja talijanskog bel canta. Rođen je u Cataniji na Siciliji a glazbu je studirao u Napulju. Bellini je i pored vrlo kratkog života uspio napisati čak deset opera.

Od mladosti je bolovao od proljetnih probavnih smetnji, dizenteričnog do amebnog karaktera. Umro je u Puteauxu kraj Pariza u 33.oj godini života od akutne upale crijeva i pokopan je na poznatom pariškom groblju Père Lachaise. Godine 1876. su njegovi ostaci preneseni i pohranjeni u katedralu u Cataniji.

FELIX MENDELSSOHN – BARTHOLDY (1809. – 1847.)

Njemački skladatelj čiji je talent prepoznat još u mladenačkim danima. Osnovao je konzervatorij u Leipzigu i bio zaslužan za repopularizaciju Bachove glazbe i ulogu dirigenta u orkestru.

Bio je osjetljive naravi i zdravlja, povremeno sa vrtoglavicama i omaglicama, pa se jednom skoro utopio plivajući u Rajni. Vrlo ga je pogodila gotovo nagla smrt nešto starije sestre Fanny. Od toga se nije oporavljao, te je ubrzo došlo do pucanja aneurizme – vrećastog proširenja moždane žile s krvarenjem u mozak i nekoliko moždanih udara od kojih je umro u 38.-oj godini života.

FRYDERYK CHOPIN (1810. – 1859.)

Poljski skladatelj, čudo od djeteta i glazbeni genij. Bio je nježne građe i zdravlja te dišne probleme, uz krvarenja, groznicu i glavobolje. S 20 godina napustio je rodnu Poljsku i boravio u Parizu.

Obolio je od tuberkuloze koja je dodatno harala u njegovoj obitelji. Već sa 29 godina gotovo je preminuo u lošim klimatskim uvjetima ljetujući na Mallorci. Uspjela ga je oporaviti njegova družica George Sand, tetošeći ga daljnih 10 godina u gotovo inkubatorskim uvjetima. Tek fatalna svađa s njom i erotsko gostovanje u kišnoj Engleskoj koštalo ga je konačnog pogoršanja te se vratio u Pariz da bi tamo umro u 39.-oj godini života od tuberkuloze. Novije teorije govore da je Chopin možda bolovao od cistične fibroze, s obzirom na njegov niski rast i česte upale pluća. Ili (druga teorija), od cistične fibroze i tuberkuloze. Nakon smrti odstranjeno je njegovo srce i prenijeto u rodnu Poljsku gdje se i dandanas čuva.

VATROSLAV LISINSKI (1819. – 1854.)

Hrvatski skladatelj. Kao malo dijete ozlijedio se pri padu te jedva prizdravio i poslije toga bio hrom, iako spretnan u životnoj prilagodbi. Radilo se možda o ozljedi ili prirođenom iščašenju kuka, ali i moguću tuberkulozu tog zgloba. Kao pravnik i glazbenik živio je u teškim boemskim prilikama u Zagrebu i Pragu, gdje se školovao. Često se prehladio te imao groznicu, što je ukazivalo na vjerojatnu plućnu tuberkulozu koja se na kraju proširila i na porebricu i na osrčje, od čega je i umro (7).

GEORGES BIZET (1838. – 1875.)

Francuski skladatelj, pisao je opere, orkestralna djela, skladbe za glasovir i solopjesme. Bio je također osjetljiva zdravlja, često je bolovao od upale grla i gnojnih angina a te su bolesti za posljedicu imale

reumatske zglobne poteškoće. Nakon iscrpljenja zbog praižvedbe opere Carmen te nakon neopreznog kupanja u hladnoj rijeci reumatska bolest se pogoršala sa posljedicom dvaju srčanih udara od čega je i umro (8).

ANTUN VANCAŠ (1867. – 1888.)

Mladi hrvatski vrlo obećavajući skladatelj. Školovao se boemski nestašno u Beču i Parizu te obolio od tuberkuloze i umro u 21. godini života (9).

DORA PEJAČEVIĆ (1885. – 1923.)

Poznata hrvatska skladateljica iz plemenitaške obitelji Pejačević. Prve poduke iz glasovira dobila je od svoje majke a počela je skladati u 12.-oj godini života.

Bila je relativno zdrava, no umrla je 1923. nakon porođaja i od posljedica babinje groznice s bubrežnim komplikacijama (uremije). Pokopana je u Našicama.

GEORGE GERSHWIN (1898. – 1937.)

Američki skladatelj, jedan od najistaknutijih skladatelja 20. stoljeća. Bio je zdrav većinu svog mladenačkog života. U 30-im godinama života započinju njušne halucinacije kod njega, s neugodnim mirisnim doživljajima, često kao miris zapaljane gume s glavoboljama, nesigurnošću i razdražljivošću. Sve je više zakazivao kod izvođenja glazbe. Na kraju je pao u nesvijest, bezuspješno operiran i ubrzo umro u 38.-oj godini života, samo dva dana nakon operacije zloćudnog moždanog tumora u Hollywoodu (Kalifornija).

Hrvatski skladatelji (10):

Od ostalih hrvatskih skladatelja naveli bi neke prerane smrti.

VINKO JELIĆ (1596. – 1636.)

Umro je tijekom kužne pošasti za vrijeme 30-godišnjeg rata u dalekoj Njemačkoj.

FRANJO KREŽMA (1862. – 1881.)

Veliki hrvatski glazbeni talent, violinistički virtuoz, „nasljednik“ Paganinija, u 19.-oj godini na jednom srpanjskom koncertu, uslijed propuha zadobio je upalu srednjeg uha, koja se proširila na moždane ovojnice i na mozak. Umro je u roku od dva tjedna.

Hrvatski skladatelji koji su počinili samoubojstvo:

Samoubojstvom su završili Vjekoslav Karas (1821. – 1858.) i Andrija Torkvat Brlić, ml. (1893. – 1931.).

Hrvatski skladatelji umrli od tuberkuloze:

Od tuberkuloze su vjerojatno umrli Pavao Skalić (1534. – 1573.), Nikola Gaudencije (1564. – 1601.), Ivan Werner (1752. – 1786.), Mijo Hajko (1820. – 1848.), Josip Tomaževac (1824. – 1851.), Vatroslav Vernak (1824. – 1863.), Franjo Pokorni (1825. – 1859.), Josip Kocijančić (1849. – 1878.), Hrabroslav Volarić (1863. – 1895.), Pavao Matijević (1867. – 1901.), Milutin Polić (1883. – 1908.), Dragan Dujmušić (1884. – 1914.), Vladimir Josip Hafner (1886. – 1907.), Tadija Leto (1895. – 1926.), Božidar Mohaček (1916. – 1944.), Branko Milin (1918. – 1940.).

Hrvatski skladatelji koji su umrli od nasilne smrti:

Od nasilne smrti poginuli su u okviru Prvog svjetskog rata: Stjepan Ivičić (1882. – 1915.), Andrija Zagorac (1886. – 1914.).

Za vrijeme i iza Drugog svjetskog rata poginuli su Ivo Prišlin (1902. – 1941.), Pavao Markovac (1903. – 1941.), Ladislav Grinski (1904. – 1941.), Mirko Kolarić (1910. – 1945.), Vladimir Gerčan (1912. – 1945.), Zdenko Kajzer (1914. – 1941.), Miroslav Grđan (1915. – 1945.).

Rasprava:

Kao zanimljivo trebalo bi naglasiti da su neki od vrlo talentiranih skladate-

lja umrli prije 20.-te godine života (Carl Filtsch (1830. – 1845.) Rumunjska (u 15. godini života), Lucile-Angélique Grétry (1772. – 1790.) Francuska (u 18. godini života), Franjo Krežma (1862. – 1881.) Hrvatska (u 19. godini života), Juan Crisóstomo Arriaga (1806. – 1826.) Španjolska (u 19. godini života), George Aspull (1813. – 1832.) Engleska (u 19. godini života).

Prije svoje 25. godine umrli su George Pinto (1785. – 1806.) Engleska, Jan Václav Voříšek (1791. – 1825.) Češka, Ludwig Schuncke (1810. – 1834.) Njemačka, Vicenç Cuyàs i Borés (1816. – 1839.) Španjolska, Julius Reubke (1834. – 1858.) Njemačka, Antoni Stolpe (1851. – 1872.) Poljska, Hans Rott (1858. – 1884.) Austrija, Antun Vancaš (1867. – 1888.) Hrvat-

ska, Ernst Mielck (1877. – 1899.) Finska, Lili Boulanger (1893. – 1918.) Francuska i Josef Slavík (1806. – 1833.) Češka.

Zaključak:

Obradili smo 200-injak skladatelja koji su umrli relativno mladi, do svoje 40-e, najčešće od tuberkuloze (108), ubojstva (32), utapljanja (17), zaraznih bolesti (15), kužne zaraze (12), tjeskobe, depresije i ovisnosti (22), samoubojstva (15), psihoza-sumanutosti (11), neuroloških oboljenja (14), dišnih bolesti (8), probavnih bolesti (9), šećerne bolesti (7), kožnih i spolnih bolesti (13) i nekih drugih poremećaja.

U ovom prikazu naveli smo samo sažete podatke, izostavivši veliki broj inozemnih mladih skladatelja.

Reference:

1. Šostar Z., Vodanović M., Breitenfeld D., Breitenfeld T., Buljan D., Granić R.: Composers – substance abusers. *Alcoholism* 2009;45:127-142.
2. Breitenfeld T.: Neurološke i psihijatrijske bolesti skladatelja (magistarski rad). Zagreb: Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu; 2003.
3. Lewis J.W.: What Killed the Great and not so Great Composers, Bloomington, Author House, 2010.
4. Breitenfeld D., Breitenfeld T.: Bolesti i sudbine poznatih skladatelja, Zagreb, Music Play 2012.
5. Breitenfeld D., Akrap A.: Sudbine 111 operetnih skladatelja, Zagreb, Music Play, 2013.
6. Breitenfeld D., Mikula I., Breitenfeld T., Krapac L. Wolfgang Amadeus Mozart (1756. – 1791.) Sociopsychosomatic Factors that Precipitated Mozart' s Final Illness. *Alcoholism* 1992; 28 (1-2): 107 – 110.
7. Breitenfeld D., Krajač D., Milošević V., Breitenfeld T.: Vatroslav Lisinski (1819. – 1854.). *Liječničke novine* 1999;144.
8. Breitenfeld D., Breitenfeld T.: Tri kardijalne smrti. *Liječničke novine* 2004; 28 – 29.
9. Breitenfeld D., Granić R., Breitenfeld T., Vučak I., Vodanović M., Bergovec L.: Antun pl. Vancaš – prerani kraj jedne uvertire. *Liječničke novine* 2007;60:77 – 79.
10. Breitenfeld D., Tuksar S., Buljan D., Škratić L., Vuksanović M., Živković M.: Croatian Composer' s diseases – biopathographies. *Alcoholism* 2013; 49 (1): 45 – 53.

MARGIT CETINIĆ (1947. – 2018.)

crkvena glazbenica, orguljašica i dirigentica dubrovačke katedrale

Voditeljica katedralnih zborova u Dubrovniku profesorica Margit Cetinić, rođena Lenert preminula je u ponedjeljak, 14. svibnja u Dubrovniku u 71. godini života.

Rođena je 14. rujna 1947. godine u Budimpešti, a već sljedeće godine preselila se u Dubrovnik gdje je završila osnovnu i srednju školu. Glazbenu akademiju završila je 1970. godine u Zagrebu nakon čega je dobila mjesto nastavnika u Glazbenoj školi u Dubrovniku i ostala tamo sve do umirovljenja.

U Katedralnom pjevačkom zboru počela je s majkom pjevati s osam godina, a kad je umro voditelj zbora Toni Đivanović učila je uz voditelje dr. Jordana Kuničića, maestra Miha Demovića, sestru Mercedes, fr. Iva Pervana da bi od 1977. i službeno na molbu biskupa Severina Perneka preuzela vođenje zbora. Pod njezinim vodstvom u posljednjih 20-ak godina Mješoviti zbor Dubrovačke katedrale prekoračio je crkveni prag i sudjelovao na brojnim manifestacijama

i proslavama kako u Domovini tako i inozemstvu.

Godine 1979. osnovala je s grupom zaljubljenika Katedralne madrigaliste u želju popunjavanja Mješovitog katedralnog zbora, koji neprekidno djeluje od 1926. godine. Pod njenim vodstvom, zajednički nastupaju na svim većim liturgijskim slavljinama.

Za svoj rad odlikovana je 2009. godine od pape Benedikta XVI. Odličjem Svetog križa za Crkvu i Papu, a odličje joj je u dubrovačkoj katedrali uručio tadašnji apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj Mario Roberto Cassari. Dobitnica je Nagrade Grada Dubrovnika 2017. godine. U Dubrovniku je bila prepoznata kao strastvena ljubiteljica glazbe i dugogodišnja aktivna sudionica u svim važnim gradskim, kulturnim i društvenim događajima. Među ostalim je napisala i pjesmu „Svetom Ocu“ kojom je 6. lipnja 2003. godine 100 dubrovačkih prvopričesnika dočekalo papu Ivana Pavla II. pred crkvom dubrovačkog zaštitnika sv. Vlaha.

Sa suprugom Vjekoslavom rodila je četvero djece, a doživjela je i rođenje četvero unučadi.

Margit Cetinić pokopana je u četvrtak, 17. svibnja u 17 sati na gradskom groblju Boninovo a misa zadušnica bila je istog dana u 19 sati u «njezinoj» katedrali.

in memoriam

